PLEITNOTA

3e

KORT GEDING

Stichting Borgbuy Viane

PLEITNOTITIES VAN MR. E.D.M. Verboom

Zitting Rechtbank Den Haag
Datum: 24 november 2006, 14.00 uur
Zaaknummer **06/**

Inzake:

DE STICHTING BOOGBRUG VIANEN

Tegen:

DE STAAT DER NEDERLANDEN (RIJKSWATERSTAAT)

Edelachtbare Heer Voorzieningenrechter,

1. De aanvraag van eiseres, verder te noemen: de Stichting, van 29 september 2005 strekt tot bescherming van de 12 bruggen, die in het kader van het eerste Rijkswegenplan in Nederland (1927) zijn aangelegd, als één topmonument c.q. één topmonumentencomplex. De aanvraag is als complexaanvraag ingediend, omdat de 12 bruggen - in meer opzichten dan welk tot op heden beschermd complex ook - een onlosmakelijke eenheid vormen.

De aanvraag is behandeld door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ, thans RACM).

De afwijzende primaire beslissing van 1 juni 2006 van de Staatssecretaris op de complex-aanvraag berust op 3 argumenten:

1. Ten eerste wordt gesuggereerd dat het intrinsiek onmogelijk zou zijn om een zodanige aanvraag in het kader van de monumentenwet in behandeling te nemen, omdat de monumentenwet het begrip ensemble, groep of complex niet kent. Volgens de RDMZ zou in geval van een complexaanvraag eerst een individuele beoordeling van de monumentale waarde van elk tot dit complex behorend object plaatsvinden en zou na een positieve individuele beoordeling pas bezien worden of er daarnaast sprake is van voldoende samenhang in architectonisch of cultuurhistorisch opzicht om het als onderdeel van een eenheid te kunnen aanmerken en het als zodanig te registreren in het monumentenregister.

2. Voorts zou volgens de RDMZ ten aanzien van de 12 bruggen uit het Rijkswegenplan 1927 niet gesproken kunnen worden van een complex wegens het ontbreken van samenhang in ruimtelijke en visuele zin. In een ambtsbericht (BJZ-06/247) doet de RDMZ het zelfs voorkomen alsof het om 12 over het gehele land verspreide bruggen zou gaan waartussen geen enkele samenhang bestaat. Het Rijkswegenplan 1927 zou volgens de RDMZ onvoldoende grondslag bieden om aan de 12 bruggen een zodanige samenhang toe te kennen dat zij voor een behandeling als complex in aanmerking zouden kunnen komen.

3. Bescherming van de 12 bruggen als complex zou volgens de RDMZ nog om een derde reden niet mogelijk zijn, namelijk omdat er ten aanzien van 2 bruggen reeds (onherroepelijke) afwijzende beslissingen op de individuele aanvraag genomen zouden zijn.

Ik kom onderstaand op de inhoud van deze argumenten terug. Eerst volgt een korte weergave van de stand van zaken op dit moment.

De bezwaarprocedure tegen de (primaire) beslissing op de complexaanvraag van 1 juni 2006 (**PRODUCTIE 4.12**) loopt nog. Op 14 november jl. heeft een hoorzitting plaatsgevonden. Partijen zijn thans in afwachting van het advies van de Commissie voor de Bezwaarschriften en de beslissing op het bezwaar van de Minister, welke beslissing naar verwachting eind december aanstaande genomen en bekend gemaakt zal worden.

In haar kort geding dagvaarding van 24 augustus jl. (**PRODUCTIE 2**, punt 3 tot en met 20) heeft de Stichting uiteengezet waarom zowel de Staatssecretaris als de Minister van OCW onder verwijzing naar artikel 4:6 Awb hebben geweigerd om de complexaanvraag d.d. 29 september 2005 ten aanzien van de verkeersbruggen over de Waal bij Zaltbommel en de Lek bij Vianen in behandeling te nemen.

De bij punt 20 (van **PRODUCTIE 2**) aangekondigde beroepsprocedure tegen deze weigering loopt thans en op 15 november jl. heeft de behandeling ter terechtzitting bij de Rechtbank te Utrecht plaatsgevonden. Tijdens deze procedure heeft de Rechtbank partijen meegedeeld dat binnen 4 weken op dit beroep zal worden beslist, derhalve op 13 december aanstaande. Vooruitlopend op voormelde inhoudelijke beslissingen van december aanstaande, heeft de Voorzieningenrechter van de Rechtbank te Utrecht op 15 november jl. geoordeeld dat het verzoek van de Stichting om de 12 bruggen als één monument aan te merken geen schorsende werking zou hebben, zodat de Staat tot sloop van de brug gerechtigd zou zijn.

Volgens de Voorzieningenrechter (sector bestuursrecht, Rb Utrecht, in de thans bestreden uitspraak d.d. 15 november jl.) zou uit het stelsel van de Monumentenwet volgen dat enkel verzoeken kunnen worden ingediend voor afzonderlijke monumenten. Slechts afzonderlijke monumenten zouden op basis van hun individuele eigenschappen als monument kunnen worden beoordeeld en aangewezen. De Staatssecretaris zou het verzoek van de Stichting terecht "hebben opgevat als" een verzoek om de monumentale status van elke brug op zich te beoordelen.

Zoals de Stichting tot op heden steeds heeft benadrukt - laatstelijk nog op de dag van deze uitspraak, tijdens de hoorzitting van 15 november jl. - staat het de Staatssecretaris niet vrij om de aanvraag van de Stichting "op te vatten als" een verzoek om de monumentale status van elke brug op zich te beoordelen" of - om in de bewoordingen van de gemachtigde van OCW en de advocaten van Rijkswaterstaat te blijven - om de aanvraag van de Stichting "te vertalen" of "te converteren" naar individuele aanvragen tot bescherming van de onderscheiden bij de complexaanvraag betrokken objecten,

Dat de Monumentenwet het begrip complex niet kent is juist, maar dat wil nog niet zeggen dat de Minister op grond hiervan bevoegd zou zijn om monumentaanvragen te wijzigen zonder toestemming van de aanvrager. De Algemene Wet Bestuursrecht kent deze bevoegdheid namelijk niet. Voor zover er gewijzigde versies van de complexaanvraag van de Stichting ter advisering aan derden voorgelegd mochten zijn, bij voorbeeld met betrekking tot de 7 bruggen die wel in behandeling genomen zijn, zijn deze versies alsmede de daarop gebaseerde adviezen nietig. Degene die een aanvraag zonder medeweten en/of toestemming van de aanvrager wijzigt in een andersluidende aanvraag, pleegt valsheid in geschrifte (Dit misdrijf is in artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht strafbaar gesteld met een gevangenisstraf van maximaal zes jaren of een geldboete van € 45.000) althans een onrechtmatige daad door te handelen in strijd met de Auteurswet. De Auteurswet beschermt de maker van een werk tegen aantasting van zijn (kunst)werk en/of openbaarmaking ervan in gewijzigde vorm. De door OCW toegepaste vertaling van de complexaanvraag in een individuele aanvraag is een zodanige aantasting van het werk dat de maker van het werk er redelijkerwijs niet meer achter kan staan.

Het is overduidelijk dat de "vertaling" of "convertering" van de complexaanvraag in 12 individuele aanvragen door de gemachtigde van OCW enkel dient om ten aanzien van de verkeersbruggen bij Zaltbommel en Vianen een beroep te kunnen (blijven) doen op artikel

4:6 van de Abw. Alleen door de complexaanvraag in 12 individuele aanvragen te vertalen, kunnen de vertaalde aanvragen ten aanzien van de bruggen bij Zaltbommel en Vianen als nieuwe (herhaalde, gelijkluidende) aanvragen in de zin van artikel 4:6 Awb gekwalificeerd worden en op grond van lid 2 van artikel 4:6 Awb buiten beschouwing gelaten worden.

Met een individuele beoordeling van de 12 bruggen in het kader van de complexaanvraag, zonder de aanvraag aan te tasten, kan dit resultaat niet worden bereikt.

Het is duidelijk dat lid 1 van artikel 4:6 Awb in casu niet van toepassing is, zodat men aan de toets van artikel 4:6 lid 2 Awb niet toekomt. Het derde hierboven genoemde argument dat aan de afwijzende primaire beslissing van 1 juni 2006 van de Staatssecretaris op de complexaanvraag ten grondslag ligt kan derhalve geen standhouden. De monumentwaardigheid van de verkeersbruggen bij Zaltbommel en Vianen dient alsnog inhoudelijk – en met in achtneming van het door eiseres in de complexaanvraag gestelde - te worden beoordeeld.

De onderhavige complexaanvraag is niet te splitsen in louter individuele aanvragen, vanwege de onlosmakelijke verbondenheid tussen de bruggen. De complexaanvraag zou hooguit 12 maal gekopieerd kunnen worden, omdat beoordeling van elke brug vanwege de onlosmakelijke verbondenheid met de overige bruggen steeds in het kader van de gehele complexaanvraag dient plaats te vinden, zoals dit ook bij de Stelling van Amsterdam is geschied.

In de monumentale waarderingen van de afzonderlijke onderdelen van de Stelling wordt namelijk bijzonder veel aandacht besteed aan de historisch situationele belangen, de cultuurhistorische, architectuurhistorische, situationele en ensemblewaarde van de afzonderlijke onderdelen (zie dagvaarding bij punt 18 en **PRODUCTIE 5**).

Uit de wijze waarop de onderdelen van de Stelling zijn gewaardeerd blijkt dat de beoordeling van de architectuurhistorische, de cultuurhistorische, de typologische en de ensemblewaarde van een complexonderdeel in de praktijk steeds in relatie met de beoordeling van het gehele complex plaatsvindt. De beoordeling van de samenhang in architectonisch of cultuurhistorisch opzicht van de betreffende onderdelen vindt tegelijk met de individuele beoordeling van de monumentale waarde van de object plaats en niet pas na een positieve individuele beoordeling van elk onderdeel. De (meer)waarde van de complexonderdelen van

de Stelling van Amsterdam is namelijk veelal enkel gelegen in de samenhang met andere complexonderdelen.

Het eerste argument van de Staatssecretaris, dat het intrinsiek onmogelijk zou zijn om een complexaanvraag in het kader van de Monumentenwet in behandeling te nemen, kan derhalve evenmin standhouden.

Ook het tweede argument van de Staatssecretaris dat ten aanzien van de 12 bruggen uit het Rijkswegenplan 1927 niet gesproken zou kunnen worden van een complex, wegens het ontbreken van samenhang in ruimtelijke en visuele zin kan geen standhouden.

Uit het boekwerk "Synopsis I" dat de Stichting als **PRODUCTIE 7** in het geding heeft gebracht blijkt dat de 12 bruggen uit het Rijkswegenplan in maar liefst 5 verschillende opzichten een onmiskenbare en onlosmakelijke samenhang vertonen, terwijl de samenhang tussen de verschillende onderdelen van genoemde Stelling van Amsterdam veelal enkel berust op het feit dat deze onderdelen deel uitmaken van de Stelling van Amsterdam.

De fysieke samenhang in ruimtelijke en visuele zin tussen de bruggen is gelegen in:

1. de architectonische en bouwkundige evolutionaire ontwikkelingen (van vakwerkligger tot verstijfde staafboogbrug).
2. het feit dat de 12 bruggen ~~12~~ knooppunten van de hoofdverkeersaderen van het Rijkswegenplan 1927 vormen.
3. de vervlechting tussen de bouwbedrijven en de bruggen, ten gevolge van de door het Bruggenbureau in de crisistijd van 1930 toegepaste quotumregeling.
4. de ontstaansreden van het Bruggenbureau waaruit de Bouwdienst RWS is ontstaan.

Nu de Stichting alle argumenten van de Staatssecretaris gemotiveerd heeft weerlegd, laten de gemachtigde van OCW en Rijkswaterstaat geen gelegenheid onbenut om te trachten de sloop van de brug over de Waal bij Zaltbommel alsnog erdoor te drukken, teneinde de beslissingen van de Staatssecretaris c.q. de Minister van OCW zowel op de complexaanvraag als in de artikel 4:6 Awb-zaken koste wat het kost aan een inhoudelijke toets door de Rechtbank te onttrekken.

In dit verband wordt overigens steeds – ten onrechte - gesuggereerd dat instandhouding c.q. conditionering van de brug over de Waal bij Zaltbommel miljoenen zou kosten en dat de brug op instorten zou staan.

Tijdens de 2e kort gedingprocedure (d.d. 31 augustus jl. KG 06/1023) alhier heeft Rijkswaterstaat een begroting van de conditionering van de brug overgelegd. Volgens deze begroting zou de conditionering van de brug ruim 3 miljoen Euro kosten. Gebleken is echter dat deze begroting geen juiste weergave is van de relevante kosten, alleen al omdat de in de begroting opgevoerde claimkostenpost van bijna 2 miljoen Euro (van onderaannemers) niet als conditioneringskosten gekwalificeerd kunnen worden.

Het is overigens vaste rechtspraak dat het feit dat er sprake zou zijn van achterstallig onderhoud en dat het veel geld zou kosten het monument alsnog in goede staat te brengen op zichzelf geen reden is om een sloopvergunning aangewezen te achten.

Nu de argumenten van de Staatssecretaris geen stand kunnen houden, is de Stichting van mening dat er voldoende aanleiding is om de inhoudelijke beslissingen van de Rechtbank, welke beslissingen in december aanstaande genomen zullen worden, (en zonodig de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State) af te wachten. Dan zal duidelijk zijn of de Staatssecretaris c.q. de Minister het gehele complex alsnog – volgens de methode van de Stelling van Amsterdam - dient te beoordelen, in welk geval de Staatssecretaris c.q. de Minister zich tevens zal dienen uit te laten over de onlosmakelijke samenhang die tussen deze bruggen bestaat, hetgeen tot op heden ten onrechte nimmer is geschied.

- niet beoordeeld is: de **historisch-geografische ensemblewaarde** ontstaan door de ruimtelijke samenhang van knooppunten tussen hoofdverkeerswegen en hoofdwaterwegen
- niet beoordeeld is: de **cultuurhistorische ensemblewaarde** die ontstaan is vanwege de onlosmakelijke samenhang met het Rijkswegenplan 1927, de ontstaansreden van het Burggenbureau en de Bouwdienst RWS en de relatie met het oeuvre van ingenieur Harmsen
- niet beoordeeld is: de **geschiedkundige ensemblewaarde** van de 12 bruggen m.b.t. WO II (deze is in zeer hoge mate gewaardeerd door de gemeente Arnhem "*icoon voor de wederopbouw van Nederland na WO II*").

- Niet beoordeeld is: de **sociaal-economische ensemblewaarde** voortvloeiend uit de vervlechting van de 12 bruggen met de zestien Nederlandse staalverwerkende bedrijven, hetgeen kenmerkend is voor het interbellum
- Niet beoordeeld is: de **architectonische en bouwtechnische ensemblewaarde** waarin de evolutionaire Nederlandse ontwikkeling van vakwerkligger naar verstijfde staafboogbrug fysiek te ervaren is.

De Stichting is van mening dat zij meer dan voldoende heeft aangetoond dat de voorbescherming die rust op het complex van bruggen, inclusief de verkeersbrug over de Waal bij Zaltbommel, aan hervatting van de sloopwerkzaamheden in de weg staat.

E.D.M. Verboom